

Б92 - КАТАРЗА
12. фебруар 2005.

„Владимир Вукчевић и ја имамо апсолутно исти циљ, а то је прогон починитеља казних дјела, без обзира у којој се земљи суди.“

Гост: Младен Бајић, државни тужилац Републике Хрватске
Домаћин: Јасна Јанковић

Б92: Добар дан у "Катарзи". Свега неколико дана након што се генерал босанских Хрвата Тихомир Блашкић вратио из Хага, хрватски државни тужилац Младен Бајић покренуо је истрагу у вези са прикривањем документације на основу које је изречена казна Блашкићу. Са првобитних 45 смањена је на девет година. Хрватска очекује да ће се том истрагом утврдити истина о улози загребачких власти током рата. Медији указују да би, уколико буде темељно спроведена, та истрага могла довести и до обелодањивања мрачне стране хрватске државне политике, која је у то време вођена према БиХ. А да ли ће вуковарској тројци да се суди у Хагу, Београду или Загребу, биће познато када Хашки трибунал о овом случају да коначну реч. Карла дел Понте је, подсетимо, поднела ове недеље судијама трибунала захтев да овај предмет буде препуштен правосуђу Хрватске или СЦГ. Младен Бајић је током свог боравка у Београду прошле године рекао да је Хрватска веома заинтересована за тај случај јер сматра да се ради о највећем ратном злочину који је почињен на њеној територији. Пребацивање хашких предмета правосуђима у региону је компликован процес, који тражи озбиљне одговоре пре свега на питања о способности и непристрасности. Младен Бајић ставио је свој потпис прошле суботе на споразум са овдашњим Тужилашвом за ратне злочине о непосредној сарадњи. И то је био разлог да са њим разговарамо управо о тој сарадњи и свему ономе што из ње може да произађе.

Младен Бајић: "Прије свега, морам казати да је доиста велики значај овог споразума. Можда лаици и не препознају колики је био проблем између

сурадње тужилаштва, односно одвјетништва појединих земаља у прибављању доказа код свих облика, посебно тешких облика криминала. Укључујем ту, наравно, и казнена дјела ратних злочина. Наиме, међународно-правна сурадња, као што знамо, обзиром да редослед поступања, дуго траје. И то је нама у одвјетништву, како код нас у Хрватској тако и у Србији, указало као велики проблем у брзини и учинковитом поступању. С друге стране, тражио сам, и суочили смо се и с том чињеницом да је у обради појединих казних предмета нужно да што мање људи судјелује у томе. Дакле, да елиминирамо могућност цурења информација у предказненој фази, оној првој фази обраде предмета. Стога је мој приједлог, иницијатива, била да потпишемо или остваримо међусобну сурадњу на свим нивоима или разинама, од опћинског одвјетништва, окружног или жупанијског, до државног. Примјерице, то значи да би државни одвјетник у Хрватској, примјерице у Ријеци, могао тражити од тужитеља у Ваљеву прибављање одређених доказа, информација, евиденција, па и испитивање одређених особа ради пружања информација и обрнуто, дакле тужитељ у Ваљеву од државног одвјетника у Ријеци, прибављање таквих или сличних информација."

Б92: Пре ступања на снагу овог споразума, односно пре његовог потписивања, Ви сте сарађивали са господином Вукчевићем из Тужилаштва за ратне злочине непосредно, и то на процесу 'Овчара', који је тренутно у току пред Специјалним судом у Београду.

Бајић: "Да. Такав облик сурадње, иако неформалан, смо остварили већ у том предмету, јер имамо апсолутно исти циљ, а то је прогон починитеља казних дјела, без обзира у којој се земљи суди. Наравно, тај однос који смо постигли нас двојица требало је формализирати и омогућити свим државним одвјетницима у Хрватској, односно тужитељима у Србији, да остваре једнаке такве контакте и да на такав начин сурађују. Колико је добар и вриједан тај споразум? Рећи ћу вам само примјер. Прије десетак дана исти такав споразум смо закључили и са БиХ. Споразум је био закључен у десет сати, а већ у 11 сати нам се пружила прилика да тај споразум примјенимо непосредно у пракси. И захваљујући томе један од починитеља казних дјела на подручју Вуковара је задржан у БиХ. Државни одвјетник у Вуковару је поднио истражни захтјев. Он је ухићен, и сад слиједи размена. Сигуран сам да ћемо такав однос и такву сурадњу постићи и са одвјетништвом, односно тужитељством у Србији, јер даљњи корак операционализације овог нашег споразума ће бити тај да ћемо, тако је и предвиђено у нашем споразуму, тај споразум спустити на терен. Сви државни одвјетници на терену ће га имати, али и попис свих државних одвјетника, њихове телефоне у Републици Хрватској ћемо доставити у Републику Србију, и они ће бити дистрибуирани свим тужитељима. Тако да та могућност непосредне сурадње и контакта ће доиста бити реална и конкретна."

Б92: Када се помиње та непосредна сарадња, често се говори о Лори, о процесу 'Лора'. Тужилаштво за ратне злочине је у неколико наврата напомињало да сте сарађивали и ту. На чему конкретно?

Бајић: "Управо на прибављању информација о одређеним свједоцима који живе на подручју Хрватске, односно Србије. Тако, примјерице, сам управо и планирао да ће тужитељ из Сплита, који сада води предмет 'Лору', у сваком

случају након потписивања овог споразума доћи у Србију и провест одређене извиде или испитивања свједока који имају одређених сазнања о поступању у Војном затвору Лора у Сплиту."

Б92: То значи да процес још није почео, други који је обновљен.

Бајић: "Не, још није почео."

Б92: Према Вашим информацијама, када ће да почне?

Бајић: "Гледајте, у том предмету до краја нису проведени сви извиди, испитани сви свједоци. То су до сада радиле невладине удруге. И управо захваљујући оваквом споразуму то морају радити професионалци, који не би требали и не би смјели бити и нису, сигуран сам у то, субјективни у том приступу и оцјени прибављених доказа. И због тога је јако добро да то обаве они и раде они којима је то посао и задатак. Невладине удруге су у одређеној фази доиста учиниле, пуно, али мислим да је дошло вријеме да то раде искључиво државна тијела, и то људи који су оспособљени, и за то коначно и плаћени."

Б92: Када се помене Ваше име овде у Србији често се чује оцена да сте Ви човек који је заправо унео битне реформе у хрватско правосуђе, између осталог захваљујући и томе што сте дали на ревизију бројне пресуде и бројне оптужнице које су подигнуте, како се на крају испоставило, за неке људе потпуно неосновано. Када су у питању процеси Србима у Хрватској, пред хрватским судовима, ту су критике не само из Србије него су ту критике и међународне стручне јавности. Како је сада, значи од статистичких информација, колико је пресуда поништено, односно колико је оптужница доведено у питање, до тога каква је сада ситуација са тим процесима у Хрватској?

Бајић: "Мој циљ и циљ мојих колега који раде на таквим предметима, и уопће правосуђа у Републици Хрватској, је наравно утврђење објективне истине само на темељу тих објективних показатеља и доказа и доношењу одговарајућих одлука. Почетком '90-тих година у тој првој фази доиста у Републици Хрватској се ишло у прешироко у казнене поступке или у прогон починитеља ратних злочина. То је, прије свега, био резултат неискуства у вођењу таквих предмета, срећом неискуства. Било би боље да их никад нисмо водили, ни сада. Тако да, у тој првој фази се ишло на процесуирање било подношењем захтјева за истрагу, било подизањем оптужница, и за оне учине које, гледајући данас са повијесне дистанце, немају у основи у себи карактер казног дјела ратног злочина, него неких других блажих облика казних дјела. Примјерице казног дјела оружане побуне, угрожавања територијалне укупности Републике Хрватске и слично, а за која казнена дјела је у међувремену Сабор Републике Хрватске донио Закон о опћем опросту и гдје је у односу на те особе примјењена аболиција, опрост или помиловање. Дакле, управо водећи рачуна о тим чињеницама, прије двије и по године ја сам покренуо једну иницијативу тзв. ревизије, иако се дословце то не би могло тако назвати. Али, затражио сам од свих државних одвјетника на терену да још једанпут погледају, преиспитају све казнене предмете ратних злочина које имају на својим подручјима, и да још једанпут оцијене да ли доиста у односу на поједине особе, било да су окривљене или оптужене, процијене да ли доиста

њихово поступање има обиљежја казненог дјела ратног злочина, било да су конкретни починитељи или да њихова одговорност произлази из заповједне одговорности. И они су то, наравно, учинили и сваки предмет понаособ процјенили, и за неке починитеље утврдили да ипак нису починитељи ратних злочина него да би се радило о овим другим облицима блажим, за које постоји основ за примјену Закона о опћем опросту, па су то и учинили. У нарави то значи овако - ми смо у Републици Хрватској од '90-тих па до 2002. или до данас, како хоћете, покренули и водили отприлике казнене поступке за ратне злочине против око четири тисуће особа, говорим оквирно. Након извршених ревизија и тих поновних процјена у конкретним предметима, ми смо тај број свели негде на тисућу и 800 предмета. Дакле, скоро више од двије тисуће особа на тај начин више није у казним поступцима за ратне злочине, и то је добра ствар, јер олакшали смо и њихову позицију, али и позицију хрватског правосуђа, да их не оптерећују они предмети који у основи нису ратни злочини. С друге стране, отворило је простор хрватском правосуђу да у односу на оне особе за које и даље држи да су починитељи тих најтежих облика казних дјела, то су ратни злочини, буде ефикасније, брже итд. Наравно, то не значи да је поступак у свим тим предметима завршен. Али, исто тако не значи да оне починитеље које до сад нисмо обухватили за та казнена дјела нећемо, прибављајући доказе на све могуће начине, укључујући и размјену информација са Хашким тужитељством, нећемо подвести под казнени прогон. И то нам је циљни задатак, да свака онај који је починио казнено дјело ратног злочина у Републици Хрватској за то одговара, без обзира на националност. Битно је само је ли починитељ казненог дјела или не."

Б92: А то је оно што сам хтела да Вас питам. Значи, и Ваше колеге и моје колеге у Хрватској говоре о томе да је јавно мњење унапредовало у односу на неке претходне године, да постоји политичка воља много већа него што је била, да се починиоцима ратних злочина суди. Ми смо чули Александру Миленов, која је рекла да је у Трибуналу покренут процес уступања предмета 'Адеми-Норац' Хрватској. Како је све то ишло и која су Вам све питања била постављена. Да ли очекујете још неке предмете? Да ли је, по Вашем мишљењу, хрватско правосуђе дошло до те тачке када је способно да све то прихвати, с обзиром на извештаје и ОЕБС-а, и Хуман Ригхтс Ватцх-а, и неке коментаре Трибунала итд?

Бајић: "Ситуација у односу на прогон починитеља казних дјела ратних злочина у Републици Хрватској је доиста доведена у једно објективно размишљање да је хрватско правосуђе способно сада апсолутно да објективно или објективније ради на таквим предметима, па и да преузме казнене предмете од Хашког трибунала. Ми смо у међувремену, у протеклих годину дана, радили страшно пуно на едуцирању и судаца и државних одвјетника управо у предметима ратних злочина, и посебно на упознавању са проблематиком Хашког суда, односно са правним правилима која се тамо употребљавају. У том смислу одржан је читав низ саветовања, семинара, гдје су активно учешће узели и тужитељи и суци. И мислим да је апсолутно за закључити да су хрватски суци и тужитељи способни да на томе раде. Још један можда детаљ који сам малоприје заборавио, говорећи о казним предметима ратних злочина - у Хрватској је апсолутно напуштено једно, по мени, погрешно стајалиште, а то је суђење за ратне злочине у одсутности. Тога више нема. То је пута коју сам ја већ прије двије године дао свим државним

одвјетницима, да таквих суђења више не смије бити. Али, што је најважније, такво стајалиште је прије неки мјесец заузео и Врховни суд Републике Хрватске управо у једном предмету гдје смо ми поднијели жалбу у корист осуђеника, сматрајући да није добро и примерено да му се суди у одсутности. Разлог томе, прије свега, лежи у чињеници што казнена дјела ратних злочина никад не застарјевају и што, с друге стране, окривљенику треба дати могућност да се брани и да да своје виђење онога што му се ставља на терет, односно за шта се суди."

Б92: Ви сте у Хрватској, исправите ме ако грешим, државни одвјетник, а то значи и за ратне злочине и за организовани криминал. Наше искуство овде, и регионално и у Србији, јесте да су то заправо врло често исти људи и да су та два кривична дела врло често повезана. Колико вам то отежава с једне, а олакшава с друге стране посао који радите?

Бајић: "Само је друкчија организација рада тужитељства, односно државног одвјетништва. Државно одвјетништво у Републици Хрватској је чак организовано кроз на други начин, јер оно има и казнени одјел - бивше тужитељство, и грађански одјел - бивше бранитељство. Дакле, на челу те институције се сада налазим ја, али постоји један посебан уред за сузбијање корупције организованог криминала, тзв. УСКОК, који се бави баш организованим криминалом. Он је, наравно, исто у саставном дјелу државног одвјетништва. Мислим да сте дијелом у праву, јер доиста људи за које знамо или су осуђени или оптужени за казнена дјела ратних злочина дијелом су након рата наставили са криминалним дјеловањима, па и у правцу свог организовања. И због тога су постали или припадници тих организованих скупина или чине нека друга казнена дјела такође која спадају у скупину оних тешких казнених дјела."

Б92: Постоји ли у Хрватској притисак на Вас, као што постоји овде притисак извршне власти на тужиоце, и на господина Вукчевића и на господина Пријића?

Бајић: "Не. Гледајте, државно одвјетништво је самостално, неовисно тијело, и то је категорија која је у Уставу посебно зајамчена. И доиста је самостална у свом раду и полаже рачуне само хрватском Сабору и ником више."

Б92: Судско веће Хашког трибунала разматра пребацивање још неких предмета пред домаће правосудне системе. У случају Рахима Адемија и Мирка Норца јавни тужилац Карла дел Понте је већ обавестила посебно судско веће, које разматра тај захтев. То веће је прошлог месеца упутило тужиоцима и одбрани низ питања у којима тражи прецизирање тока суђења у Хрватској. Емисију "Катарза" реализовали су Ратко Ристић, Слободан Лалић, а моје име је Јасна Јанковић. Останите уз Б92.